

Initiatiefvoorstel GMR - Duurzaamheid

Geschreven door GMR duurzaamheidscommissie

Onderschreven door de GMR als geheel

Versie 10 Mei 2022

Inhoudsopgave

1. Waarom?	pag.3
1.1 Waarom dit initiatiefvoorstel?	pag.3
1.2 Waarom is het belangrijk als scholengroep te verduurzamen?	pag.3
2. Wat?	pag.6
2.1 De Whole School Approach - een handig raamwerk	pag.6
2.2 Visie	pag.7
2.3 Gebouwen en bedrijfsvoering	pag.7
2.3.1 Gebouwen	pag.7
2.3.2 Pleinen en lokalen	pag.8
2.3.3 Recyclen	pag.8
2.3.4 Kantine	pag.9
2.3.5 Mobiliteit	pag.9
2.3.6 Beheer	pag.9
2.4 Het curriculum	pag.10
2.5 Omgeving	pag.11
2.6 Pedagogiek en didactiek	pag.12
2.7 Professionele ontwikkeling	pag.12
3. Hoe?	pag.13
3.1 Het aanstellen van een focusgroep	pag.13
3.2 Backcasting	pag.13
3.3 De rol van Leerlingen	pag.14
3.3 De rol van het College van Bestuur	pag.14
3.4 De rol van een duurzaamheidscoördinator	pag.14
3.5 De rol van de GMR commissie duurzaamheid	pag.14

1. Waarom?

1.1. Waarom dit initiatiefvoorstel?

In het [Esprit Onderwijsmanifest](#) wordt “duurzaam zijn” genoemd als de zesde van zeven ambities van Esprit Scholen; “*Esprit scholen onderschrijft het belang van duurzaamheid en vertaalt dit naar het onderwijs, de organisatie en schoolgebouwen*” (p15). Hoewel er op sommige van de Esprit scholen al prachtige duurzame initiatieven ontspruiten, is de centrale ambitie op het moment op papier nog weinig concreet. Vanuit de GMR komt dan ook de vraag om deze belangrijke ambitie van Esprit meer inhoud te geven en daarmee de scholen houvast te bieden. Dit initiatiefvoorstel probeert daarbij te helpen. Het huidige onderwijsmanifest is tot 2022 geldig. Met dit initiatiefvoorstel hopen we het College van Bestuur van het belang te overtuigen de duurzame pijler in het volgende manifest meer inhoud te geven en we hopen hen hierbij te inspireren en handvatten aan te dragen.

1.2. Waarom is het belangrijk als scholengroep te verduurzamen?

Onderwijs gaat niet alleen over het voorbereiden op de toekomst maar geeft ook vorm aan de toekomst. Omdat onze menselijke relatie tot de natuur en de toekomst van onze leerlingen zo duidelijk met elkaar verweven zijn, is het belangrijk als onderwijsinstelling onze verantwoordelijkheid te nemen, het goede voorbeeld te geven en leerlingen te leren hoe we op een gezonde manier met onze planeet om kunnen gaan. Idealiter zijn leerlingen die van onze scholen komen niet alleen wereldburgers maar ook planetaire burgers. Dat betekent dat ze de wil en capaciteit hebben om op een geïnformeerde, verantwoordelijke, ethische en ecologisch verstandige manier te handelen (geïnspireerd op het [Transformatief Onderwijsmodel](#) van [Teachers for Climate](#)).

De wetenschap is glashelder wat betreft de grootsheid van het duurzaamheidsvraagstuk waar we ons in bevinden. Het meest recente [IPCC rapport](#) windt er geen doekjes om: onze menselijke samenleving veroorzaakt klimaatverandering en loopt een enorm gevaar. Het klimaat verandert in zo’n hoog tempo dat we kunnen spreken van een klimaatcrisis. Hoe meer de aarde opwarmt, hoe meer last we zullen krijgen van veranderende weerspatronen, zeespiegelstijging, verzuring van de oceaan, droogtes, overstromingen, bosbranden en orkanen met als bijkomende effecten de uitsterving van soorten, voedselzekerheid en klimaatvluchtelingen. Volgens het IPCC is de negatieve invloed op de fysieke en mentale

gezondheid van mensen overtuigend [meetbaar](#). Ook in Amsterdam ontspringen we de dans niet. De [luchtkwaliteit in Amsterdam](#) is bijvoorbeeld de slechtste van alle grote steden in Nederland. Kortom, het is duidelijk dat er een wetenschappelijk aantoonbaar verband bestaat tussen de manier waarop wij leven, de gezondheid van de planeet en de toekomst van onze leerlingen.

Jongeren zien dit probleem ook. In een grootschalige, wereldwijde [studie](#) onder kinderen en jongeren tonen onderzoekers van de universiteit van Bath aan dat klimaatangst en ontevredenheid over de reacties van de overheid wijdverbreid zijn onder kinderen en jongeren in landen over de hele wereld.

Door het erkennen van de ernst van de crisis waar we ons op het moment in bevinden kunnen we zorgen voor actie en de risico's die nog verdere opwarming van de aarde tot gevolg hebben verminderen. Als scholengroep hebben wij een grote circle of influence die ingezet kan worden om [het sociale sneeuwbaaleffect](#) dat zo hard nodig is verder in gang te zetten. Daarmee zouden als scholengroep niet alleen staan en ook niet extreem zijn.

Heel veel onderwijsinstellingen, van universiteit tot voorschool, zijn bezig met verduurzamen. In het kader van het programma [DuurzaamDoor](#) is vanuit meerdere Ministeries de coöperatie [Leren voor Morgen](#) in het leven geroepen. In deze coöperatie zijn diverse partijen verenigd die zich inzetten voor duurzaamheid in het onderwijs. Vanuit [de VO-raad](#) wordt o.a. aangestuurd op duurzaamheid in de huisvesting van scholen via [scholenopkoersnaar2030](#). Gezien hun verbondenheid met de wetenschap is het logisch dat vele Universiteiten in Nederland en buitenland aan het verduurzamen zijn. Zo wil de [TU Delft](#) in 2030 klimaatneutraal zijn. Op hun website is te lezen dat ze daarbij niet alleen kijken naar de constructie van hun gebouwen en de energiesystemen, maar ook naar mobiliteit, eten, drinken, ICT, data management en maatschappelijke betrokkenheid. Maar niet alleen binnen de Universitaire wereld is een groene revolutie gaande. Ook binnen het MBO is grote groene golf op gang, zichtbaar via organisaties als [MBO voor Morgen](#) en [het Groene Brein](#).

Tot slot hebben we binnen onze eigen scholengroep ook mooie voorbeelden. De AICS is sinds 2017 [Eco-School](#) en draagt inmiddels het [bronzen](#) label en op het Berlage Lyceum wordt op het moment een pilot gedraaid met het vak sustainability. Dit zijn binnen onze scholengroep echter allemaal losstaande initiatieven. Er is op dit vlak weinig uitwisseling

tussen de scholen onderling, weinig samenhang en geen gedeelde visie van waaruit gewerkt wordt.

2. Wat?

Willen we als scholengroep verduurzamen dan zijn daarvoor meerdere tools voor handen. In dit document maken wij met name gebruik van de [Whole School Approach](#), maar refereren we ook aan aspecten van de [Routekaart Duurzaam Onderwijs](#) en het [Transformatief Onderwijsmodel](#) van Teachers for Climate. Een belangrijk uitgangspunt vinden wij dat leerlingen betrokken worden bij het meedenken over duurzaamheid binnen Esprit. Ook vinden wij het belangrijk dat duurzaamheid niet alleen gaat over het verminderen van onze CO2 uitstoot, maar ook over het onderwijs dat onze leerlingen krijgen.

2.1 De WSA - een handig raamwerk

De Whole School Approach (WSA) is een raamwerk dat scholen ondersteunt om onderwijs voor een duurzame toekomst vorm te geven. Zie afbeelding rechts. De WSA helpt om duurzaamheidsvraagstukken structureel en in samenhang in de schoolorganisatie te integreren. Niet alleen op schoolniveau, maar ook vanuit het overkoepelende perspectief van een scholengroep, zoals Esprit, kan de WSA helpen. Het raamwerk met onderdelen als 'curriculum', 'gebouw en bedrijfsvoering' gebruiken we in dit document dan ook om na te denken over verschillende aspecten die een rol zouden spelen binnen de verduurzaming van Esprit. De WSA geeft ruimte om per onderdeel aan de slag te gaan, zonder de samenhang uit het

oog te verliezen. Omdat het raamwerk van de WSA politiek neutraal is en door onszelf ingevuld kan worden, maken wij in dit document veel gebruik van dit raamwerk.

2.2 Visie

Het is niet aan ons als duurzaamheidscommissie of GMR om deze visie voor de hele scholengroep te bepalen. Wel willen we hierbij aangeven dat we het belangrijk vinden dat er Esprit breed over een gedeelde duurzaamheidsvisie wordt nagedacht. Wij vinden het belangrijk dat er nagedacht wordt over de vraag welke bijdrage wij met ons onderwijs willen leveren aan de transitie naar een duurzame samenleving en dat er in het nieuwe Esprit Onderwijsmanifest inhoud wordt gegeven deze visie. Een paar centrale vragen die daarbij beantwoord kunnen worden zijn: Welke concrete doelen stellen wij ons om onze visie te realiseren? En op welke termijn? Hoe betrekken we onze leerlingen, ouders, docenten en andere belanghebbenden bij het opstellen van onze visie?

2.3 Gebouwen en bedrijfsvoering

Vanuit de GMR komt de vraag meetbare duurzaamheidsdoelen op te stellen op een tijdlijn. Daarbij zouden we als uitgangspunt kunnen nemen: We willen er naar streven in 2030 als scholengroep klimaatneutraal te zijn. Hiervoor is het nodig voor de hele scholengroep in kaart te gaan brengen waar de grootste CO2 impact zit en waar de meeste winst te behalen is. Een onafhankelijk programma vanuit de Rijksoverheid en VO-raad dat hierbij zou kunnen helpen is [scholenopkoersnaar2030](#). Dit programma ondersteunt schoolbesturen om samen aan de slag te gaan met verduurzaming van schoolgebouwen. Ze brengen daarbij de lokale situatie en de opgave naar de toekomst in kaart en vertalen de landelijke opgave naar een eigen route.

2.3.1 Gebouwen

Bij Facilitaire zaken zijn ze al hard de duurzame richting op aan het bewegen. De [circulaire gevelrenovatie](#) van het Mundus College is een prachtig voorbeeld van circulair bouwen en renoveren. Maar er is waarschijnlijk nog veel winst te behalen met het besparen van energie. Veel gebouwen van Esprit hebben zonnepanelen, maar niet allemaal. Wij zouden graag uitgezocht hebben of er nog meer eigen stroom opgewekt kan worden via zonnepanelen op de daken. We weten dat we van het gas af moeten. Maar hoe gaan we dat aanpakken? En hoe kunnen we nu al ons gasverbruik minimaliseren? Bij de gemeente Amsterdam staat de CV bijvoorbeeld sinds de oorlog in Oekraïne op 18 graden (zie [teggas.nu](#) voor meer informatie). Ook het kabinet [doet mee](#). Is hier draagvlak voor

binnen de scholen? Op sommige scholen staan de waterkranen zo ingesteld dat ze veel langer blijven lopen dan nodig. Kunnen we iets doen om water te besparen? Hebben we al overal LED-lampen? Zou het zinvol zijn gebruik te gaan maken van Standby killers? Gaat op alle scholen na werktijd alle elektriciteit al automatisch uit? Staan onze warmte-installaties goed ingesteld? Zijn alle gebouwen goed geïsoleerd?

2.3.2. Pleinen en lokalen

Pleinen met bomen, struiken, houtsnippers, moestuinen, modder, vlinders, bijen en andere insecten zijn niet alleen leuk en leerzaam voor de leerlingen, maar ook voor de biodiversiteit en waterhuishouding in de stad. Er bestaat een subsidie die schoolbesturen in Amsterdam kunnen aanvragen om hun schoolplein groener, veiliger en uitdagender te maken. Deze heet [Amsterdamse Impuls Schoolpleinen](#). Gemiddeld in Nederland is ruim driekwart (78%) van de schoolpleinen van steen/verhard en 22% groen. Uit [analyse](#) blijkt dat leerlingen met een 'groener' schoolplein ook vaker in aanraking komen met groen en natuur. Voor schoolpleinen die al groen zijn is het mogelijk het [IVN Natuureducatie Groene Schoolpleinenfonds](#) aan te vragen dat het gebruik van het groene schoolplein voor natuureducatie stimuleert. Ook in de lokalen valt een hoop te vergroenen. Planten in de klas verbeteren de luchtkwaliteit in een lokaal. Volgens het [Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid \(IVN\)](#) reduceren planten in de klas CO2 tussen de 10 en 20% en kunnen VOC-gehalten (vluchtige organische componenten) zelfs met 50% afnemen. Sinds 2018 bieden zij [het binnenbos lesprogramma](#) aan voor alle scholen in Nederland. Het is leuk en leerzaam leerlingen te betrekken bij het onderhoud van groene pleinen en groene lokalen.

2.3.3. Recyclen

Hoewel er wat betreft recycling op alle scholen al wel iets gedaan wordt, is dit ook een punt waar nog een hoop beter kan. Zo staan er lang niet op alle scholen papierbakken in elk klaslokaal. Op sommige scholen wordt nog gebruik gemaakt van kartonnen wegwerpbekertjes. Er wordt heel wat geprint en gekopieerd op school. Ook leerlingen

reageren hiers soms verontwaardigd op. Met onze digitale leermiddelen is het niet altijd nodig. Sommige docenten gebruiken de achterkant van printpapier voor tekeningen, maar dit hangt nu van de individuele docent af. Meer bewustwording, zou hier kunnen helpen. Plastic wordt door de gemeente niet meer apart opgehaald, maar liefst zouden we “single use plastic” op scholen natuurlijk helemaal vermijden. Organisaties als [PlasticSoupFoundation](#) bieden veel lesmateriaal voor scholen aan en acties, zoals World Cleanup Day, waar een deel van de leerlingen op DENISE bijvoorbeeld aan mee heeft gedaan (zie foto).

2.3.4. Kantine

Vanuit de GMR komt de vraag naar een gevarieerd aanbod waarin duurzame keuzes (plantaardig, lokaal, seizoensgebonden eten) niet afgedwongen worden, maar wel altijd voor handen zijn. Leerlingen zelf kunnen hier ook bij betrokken worden.

2.3.5 Mobiliteit

Hoe reizen we van en naar school? Is dat met de fiets, het OV, met een deelauto of eigen auto? Als het gaat om CO2 uitstoot blijkt mobiliteit grote impact te hebben. [Stichting Breikers](#) heeft al berekend dat Esprit een enorm fietspotentieel heeft: 72% van de medewerkers kan op de fiets naar het werk. Meer medewerkers op de fiets betekent een vermindering van de CO2 uitstoot tot wel 53%. Binnenkort start daarom de E-bikepool, waarbij elke school één of meerdere E-bikes krijg. Medewerkers mogen die dan een aantal weken lenen om naar het werk te fietsen. Wie weet zijn er nog meer duurzame oplossingen te bedenken voor medewerkers die verder weg wonen? En waar reizen we nog meer naartoe? Willen we nog wel met het vliegtuig op schoolreis nu we weten hoe vervuilend dat is?

2.3.6. Beheer

Er is binnen onze scholengroep veel geld in omloop. De GMR vindt het belangrijk dat er duurzame keuzes gemaakt worden wat betreft bijvoorbeeld de bank en de verzekeringsmaatschappij(en) waarvan gebruik wordt gemaakt. De [eerlijke geldwijzer](#) kan een handig hulpmiddel zijn hier meer inzicht in te krijgen. Gekoppeld aan duurzaamheid geeft de GMR aan ook mensenrechten belangrijk te vinden. Het zou dan ook interessant kunnen zijn om over te stappen naar een bank die het geld van Esprit op die onderwerpen verantwoordert beheert. Dit geldt ook voor de verzekeringsmaatschappijen waar Esprit bij aangesloten zit.

Dataopslag blijkt veel energie te kosten. Dus ook voor ons al scholengroep is het belangrijk om na te denken over het opruimen van data op onze computers, laptops en tablets en in de Drive. Op scholen waar laptops in beheer zijn zou eventueel standaard een groene zoekmachine als [Ecosia](#) ingesteld kunnen worden. Ook dit document van Kennisnet, [duurzaam omgaan met ict-infrastructuur](#), geeft praktische tips.

Tot slot zouden we graag een inkoopbeleid hebben waarbij geen zaken worden gedaan met onduurzame partners en waarbij spullen niet onnodig uit het buitenland gehaald worden als ze ook lokaal te verkrijgen zijn. Bij de AICS is er altijd al een check hierop voordat er spullen besteld worden.

2.4 Het curriculum

Vanuit de duurzaamheidscommissie van de GMR vinden we het erg belangrijk om de verduurzaming van onze scholengroep verder te trekken dan alleen CO2 reductie. Om werkelijk onderwijs voor een duurzame toekomst vorm te geven is het noodzakelijk voorbij de tastbare zaken van schoolgebouwen en schoolpleinen te kijken naar wat er in het klaslokaal gebeurt.

[SLO](#) (Stichting Leerplanontwikkeling) geeft aan dat onderwijs een belangrijke rol speelt om duurzaamheid te stimuleren. In alle sectoren voor PO en VO is duurzame ontwikkeling beschreven in kerndoelen en eindtermen, in leerplankaders en de kennisbasis. In het natuuronderwijs voor PO is aandacht voor duurzaamheid, zowel in de betekenis van het milieu voor de mens als de invloed van de mens op het milieu. Ook dient duurzame ontwikkeling als de oplossing voor problemen met natuur en milieu. Bij het leergebied Oriëntatie op jezelf en de wereld staat bijvoorbeeld dat leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu (kerndoel 39). In het voortgezet onderwijs zal duurzaamheid een van de aandachtsgebieden zijn bij de [actualisatie van de kerndoelen](#).

Als duurzaamheidscommissie zouden we docenten graag inspireren om deze algemene basis die SLO legt en die voor iedereen geldt aan te vullen met vaardigheden als [futures-literacy](#), [eco-literacy](#) en [systems thinking](#). Futures-literacy wordt door Unesco genoemd als essentiële competentie voor de 21e eeuw. Het gaat over het hebben van de verbeeldingskracht om na te kunnen denken over verschillende mogelijke toekomstscenario's. Het versterkt de verbeeldingskracht en verbetert het vermogen van leerlingen om zich voor te bereiden, te herstellen en nieuwe dingen uit te vinden als er veranderingen optreden. De toekomst is onzeker, maar dat er veranderingen zullen

optreden is immers zeker. [Systems thinking](#) houdt in dat leerlingen leren doorzien dat verschillende aspecten in de wereld niet los op zichzelf staan maar met elkaar verweven zijn (de klimaatcrisis, ons economische systeem en ons voedselsysteem bijvoorbeeld). Systemisch leren denken helpt om de complexiteit van de wereld om ons heen beter te begrijpen. Daarnaast hopen we als duurzaamheidscommissie dat leerlingen die van onze scholen komen niet alleen weten voor welke uitdagingen we allemaal staan, maar ook de kennis, empathie en actiebereidheid hebben om duurzaam te leven ([eco-literacy](#)). Uiteraard zou de invulling van deze aspecten in het curriculum er er per leeftijd en niveau anders uitzien. Daar komt de expertise en het vakmanschap van docenten bij kijken.

Naast bovenstaande cognitieve laag vinden we het als duurzaamheidscommissie belangrijk een diepere gevoelslaag aan te spreken. Zorg ervoor dat leerlingen natuuronderwijs krijgen en de natuur niet alleen in hoofd maar ook in hun lijf ervaren. [Buitenlesdagen](#) zijn daarvan een mooi voorbeeld. Sommige scholen in Nederland, in Engeland en Zweden hebben standaard 1 dag per week buitenles. Het motto daarbij is vaak "slecht weer bestaat niet, alleen slechte kleding". Buitenlesdagen blijken onder andere bij te dragen aan intrinsieke motivatie, leerprestaties, natuurbeleving en de gezondheid [van kinderen](#). Leerlingen [vinden](#) buitenlessen leuk omdat ze meer kunnen bewegen, er meer afwisseling is en er meer gebruik wordt gemaakt van de omgeving. Uit [de rapportage Buitenles en Schoolpleinen](#) blijkt dat een ruime meerderheid van de leerkrachten (92%) leeropbrengsten ziet op lange termijn als het gaan om de inzet van buitenles. Het meest genoemd worden: een betere concentratie (57%); de lesstof blijft beter hangen (56%); het bevordert creatief denken (53%).

2.5 Omgeving

Niet alleen de schoolgebouwen, schoolpleinen en het curriculum zijn van belang als we onze scholengroep willen verduurzamen. Ook het grotere netwerk van mensen, organisaties en buurtbewoners rondom onze scholen biedt mogelijkheden tot verduurzaming. Deze bieden immers kansen voor betekenisvol leren. Per school en voor de scholengroep als geheel zouden we na kunnen denken over de vraag hoe ons netwerk eruit ziet? En hoe we dit netwerk kunnen vergroten richting duurzame partners. Thinking globally acting locally is daarbij een mooi uitgangspunt. Een wereldwijd probleem als plastic vervuiling kan lokaal aangepakt worden door mee te doen met een opruimactie in de buurt. Thema's als armoede en kansenongelijkheid kunnen lokaal betekenis krijgen door als school contact te leggen met maatschappelijke buurtorganisaties. Vanuit DENISE is bijvoorbeeld recent

contact gelegd met [Ru Paré Community](#) (huiskamer van de wijk) en [Stichting Vooruit](#), waardoor leerlingen hier nu vrijwilligerswerk of CAS-projecten kunnen doen.

Ook in onze digitale omgeving is het belangrijk om de duurzame pijler van Esprit zichtbaar te maken. Vanuit de GMR komt dan ook het verzoek op de Esprit website zichtbaar te maken wat er op de verschillende scholen al gebeurt rondom duurzaamheid. Dit is een manier om successen te vieren en anderen te inspireren. Het duurzame beleid moet ook duidelijk op de website gedeeld worden.

2.6 Pedagogiek en didactiek

Pedagogiek gaat over de houding van de docent, over aandacht, over voorleven, verbinding maken. Het licht van de duurzaamheidsvraagstukken gaat het ook over de vraag hoe je leerlingen open en nieuwsgierig tegemoet kunt treden.

Onder didactiek verstaan we de manier van lesgeven. Welke werkvormen gebruikt een docent en hoe creëert hij/zij een leeromgeving waarin leerlingen kunnen verkennen wat zij belangrijk vinden en kunnen oefenen met in actie komen voor een duurzame wereld?

Een paar vragen die hierbij belangrijk zijn zijn: Hoe helpen we onze leerlingen om te ontdekken wat er in de wereld speelt? Hoe creëren we ruimte voor hen om te ontdekken welke bijdrage zij kunnen en willen leveren aan een duurzame wereld? Hoe stimuleren we in dit opzicht de creativiteit, ondernemendheid en talenten van jongeren? Wat vraagt dit van onze houding als docent en als team? (Bovenstaande tekst is overgenomen van van de [WSA - pedagogiek en didactiek](#)).

2.7 Professionele ontwikkeling

Het is belangrijk dat we binnen Esprit kijken welke kennis over duurzaamheid al in huis is, waar interesse ligt en aan wat voor kennis of vaardigheden nog behoefte is. Het gesprek hierover kan centraal gestimuleerd worden door het onderwerp op de agenda te zetten van studiedagen (de Inspiratie, Innovatie en Internationaliserings conferentie bijvoorbeeld) en onderdeel te maken van ontwikkelgesprekken. Het zou mooi zijn als docenten van de verschillende scholen onderling inspiratie op kunnen doen en van elkaar kunnen leren. Een duurzame link op de centrale Esprit zou kunnen dienen als platform waarop “best practises” gedeeld kunnen worden. Misschien is er behoefte aan een database met duurzaam lesmateriaal en lesideeën? Professionele ontwikkeling op het vlak van duurzaamheid is uiteraard niet alleen relevant voor docenten, maar ook voor schoolleiders, OOP en het CvB.

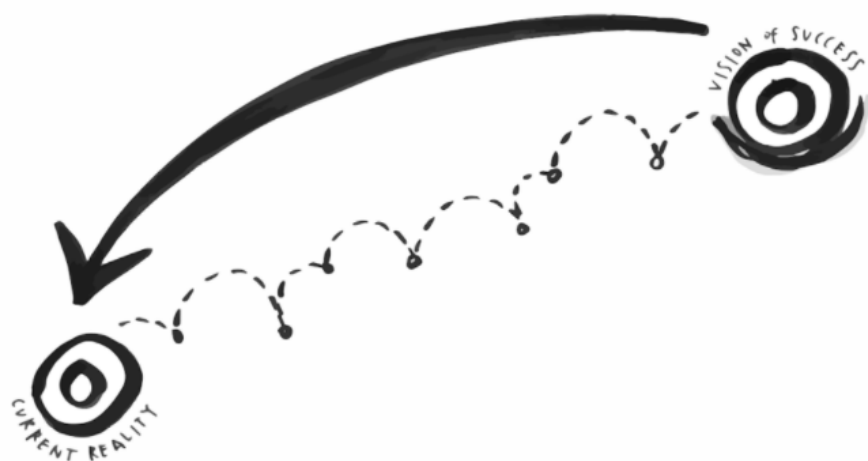
3. Hoe?

3.1 Het aanstellen van een focusgroep

Ons voorstel is om vanuit een brede afvaardiging van Esprit een werkgroep samen te stellen die betrokken wordt bij het verduurzamen van de scholengroep als geheel. Zij representeren de kern-lagen van de organisatie die meegenomen moeten worden in het proces. Deze groep heeft vanuit verschillende perspectieven feeling met de ambities, beelden, wensen en de huidige situatie omtrent duurzaamheid in de scholengroep. Het is belangrijk dat duidelijk is welke verantwoordelijkheden deze groep heeft, welke rol iedereen in de groep heeft, wat de taakverdeling is en wat de processen van besluitvorming zijn, welke mandaten de groep heeft en wat de planning is. (Op kleinere schaal zou ook in een later stadium ook per school zo'n groep kunnen worden samengesteld om te bepalen hoe de collectieve ambities op schoolniveau ingevuld kunnen worden). Vanuit een Esprit-brede duurzame werkgroep kunnen vervolgens interviews opgesteld en gevoerd worden, surveys rondgestuurd en onderzoek gedaan.

3.2 Backcasting

Vervolgens gaat deze focusgroep aan de slag met een proces dat "backcasting" heet. Bij backcasting begin je bij het bepalen van je eindpunt: waar willen we uiteindelijk uitkomen? Van daaruit gaan je terugwerken naar het 'nu' en kijken welke creatieve en flexibele stappen gezet kunnen worden om het verschil tussen de visie en het nu te overbruggen. Deze uitleg

en het plaatje hiernaast komen uit [het raamwerk voor strategisch duurzame ontwikkeling](#) van coöperatie Leren voor Morgen. Het idee van het aanstellen van een

focusgroep/werkgroep komt uit de [Routekaart Duurzaam Onderwijs](#), die scholen helpt een eigen visie en strategie voor duurzaamheid in het onderwijs en de schoolorganisatie te maken. Het is een handig hulpmiddel om bij te dragen aan verdere verankering van duurzaamheid in het onderwijs. De focusgroep kan helpen helder krijgen wat de gedeelde visie rondom duurzaamheid is. Waar willen we als scholengroep naartoe? Vervolgens kunnen ze de huidige realiteit ten opzichte van die visie in kaart brengen. Daarna kunnen er oplossingen worden bedacht om vanuit de huidige realiteit dichterbij de visie te komen. Dit kan aan de hand van een strategisch actieplan waarin prioriteiten gesteld worden.

3.3 De leerlingen

De GMR wil nogmaals benadrukken dat het belangrijk is ook jongeren deel te maken van de focusgroep omdat de keuzes die gemaakt worden direct verband houden met hun toekomst en hun stem dus goed vertegenwoordigd moet zijn. Er moet ruimte voor hen zijn in de focusgroep om zelf met ideeën te komen.

3.4 De rol van het College van Bestuur

Het College van Bestuur is opdrachtgever van de focusgroep. Het is belangrijk dat zij aangeven wat de ambities zijn rondom duurzaamheid en wat het budget is. Het College van Bestuur bepaalt het duurzame beleid en waakt over de opgestelde doelstellingen. Het is ook belangrijk dat het bestuur de duurzame visie, die vorm krijgt in samenspraak met de focusgroep, uitdraagt.

3.5 De rol van een duurzaamheidscoördinator

Er zijn plannen voor het aanstellen van een nieuwe rol, namelijk die van duurzaamheidsadviseur of duurzaamheidscoördinator. De GMR als geheel staat hier helemaal achter en vindt het erg belangrijk dat zo'n rol er komt. Een duurzaamheidscoördinator kan zorgen dat de focusgroep opgericht wordt, een tijdelijk uitzetten, een werkplan maken, overzicht houden, dienen als de motor achter het geheel, samenhang bewaken, voortgang in kaart brengen en zorgen voor inspiratie. We denken dat dit noodzakelijk is om de duurzaamheid echt die plek te geven die nodig is.

3.6 De rol van de GMR commissie duurzaamheid

Vanuit de GMR commissie duurzaamheid willen we graag betrokken blijven en samenwerken met de focusgroep en de duurzaamheidsadviseur. Het is ook mogelijk dat leden uit de GMR commissie duurzaamheid in de focusgroep gaan.